

มาตรการทางกฎหมาย กฎระเบียบ เกษตรอินทรีย์ และอนาคต
ของการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยไปยังตลาดยุโรป
Local and Regulatory Measurer for Organic Agriculture and
the Future of Export

พ.ต.ต. สมศักดิ์ เอี่ยมสำอางค์

บทคัดย่อ

เกษตรอินทรีย์ เป็นการทำการเกษตรด้วยวิธีการทางธรรมชาติที่มีการจัดการอย่างเป็นระบบภายใต้มาตรฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ปราศจากสารพิษตกค้าง และหลีกเลี่ยงการปนเปื้อนของสารเคมี หรือสิ่งที่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม ส่งผลให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ในปัจจุบันได้รับความนิยมทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะสหภาพยุโรป โดยผู้ส่งออกจะต้องปฏิบัติตามมาตรฐานของกฎระเบียบ Regulation (EC) No 834/2007 of 28 June 2007 และระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ทางสหภาพยุโรปกำหนดไว้

คำสำคัญ : เกษตรอินทรีย์ นโยบายเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ กฎระเบียบเกษตรอินทรีย์ สหภาพยุโรป (EU Regulation 834/2007) สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ สมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) แผนงานเกษตรอินทรีย์แห่งชาติสหรัฐอเมริกา (NOP)

ABSTRACT

Organic agriculture is done by natural cultivation with a systematic management under certain standard for organic agricultural production which calls for no toxic residue and avoidance of chemical contamination or GMO materials. This gives organic produce a greater acceptance locally and abroad alike. In Europe the exporters have to follow. Regulation (EC) No. 834/2007 of 28 June, 2007 and other related regulations.

1. สถานภาพและแนวโน้มของการเกษตรอินทรีย์

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ที่มีการทำการเกษตรมาช้านาน เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมเอื้ออำนวยต่อการทำเกษตรกรรม แต่เมื่อเน้นการผลิต

*นิติศาสตร์มหาบัณฑิต สาขากฎหมายธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก กรุงเทพฯ

จำนวนมากเพื่อการส่งออกจึงใช้วิธีการผลิตแบบสมัยใหม่ แต่ในปัจจุบันพบว่าแนวทางนี้กำลังสร้างปัญหาตามมา คือ สารพิษตกค้างต่อมนุษย์และระบบนิเวศ เนื่องจากยาฆ่าแมลง ปุ๋ยเคมี การใช้ยาปฏิชีวนะ หรือสารเร่งการเจริญเติบโตทั้งพืชและสัตว์ ได้สร้างปัญหาด้านการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นเป็นลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากประเทศนำเข้าซึ่งมีมาตรฐานการครองชีพสูง ให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพของประชาชนมากขึ้นเพื่อลดรายจ่ายของรัฐในการจัดบริการสาธารณสุข

ด้วยความตระหนักในความจริงข้อนี้ ประเทศผู้ผลิตสินค้าสำคัญของโลกจึงหันมาใช้วิธีการผลิตตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ ทั้งออสเตรเลีย สหภาพยุโรป ลาตินอเมริกา และแม้แต่สหรัฐอเมริกาก็ตาม โดยเฉพาะสหภาพยุโรปให้ความสำคัญต่อการเกษตรอินทรีย์เป็นอย่างมาก ซึ่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่นำมาจำหน่ายจะต้องผ่านการตรวจและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ตามกฎหมายของสหภาพยุโรป จึงจะสามารถนำสินค้าเกษตรอินทรีย์เข้ามาจำหน่ายในสหภาพยุโรปได้

เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2555 ณ ประเทศเยอรมนี มีงานแสดงสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ใหญ่และสำคัญที่สุดของโลก สหภาพยุโรปโดยคณะกรรมการยุโรปด้านการเกษตรและพัฒนาชนบทของสหภาพยุโรป และประเทศสหรัฐอเมริกาโดยรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรสหรัฐอเมริกา ได้มีการร่วมลงนามตกลงยอมรับมาตรฐานและการตรวจรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป ต่างฝ่ายต่างยอมรับเงื่อนไขของกันและกัน คือ สหภาพยุโรปให้การยอมรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา (National Organic Program : NOP) และสหรัฐอเมริกาให้การยอมรับมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป (EU Organic Program) พร้อมทั้งได้มีการตกลงการค้าเกษตรอินทรีย์ร่วมกันด้วย ปัจจุบันสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยที่ส่งออกไปสหภาพยุโรป ผ่านมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ในระดับสากลได้แก่ มาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จากสมาพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation Organic Movement: IFOAM, 2002) และมาตรฐานของคณะกรรมการมาตรฐานอาหารโครงการมาตรฐานอาหาร (CODEX) ซึ่งสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยยังคงได้รับผลกระทบจากมาตรฐานของประเทศผู้นำเข้า ในเรื่องการติดฉลากที่มีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ¹

สถานการณ์เกษตรอินทรีย์ของโลกมีแนวโน้มของการขยายตัวเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 จนปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกที่มีการผลิตเกษตรอินทรีย์ จำนวน 120 ประเทศ มีอัตราการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละประมาณร้อยละ 20 ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และออสเตรเลีย เป็นประเทศที่มีการผลิตเกษตรอินทรีย์มากที่สุด และในปี ค.ศ. 2548/2549 พบว่าในทวีปเอเชียประเทศอื่น และในลาตินอเมริกา ประเทศอาร์เจนตินามีอัตราส่วนการผลิตเกษตรอินทรีย์เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว

¹สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศ ประจำสหภาพยุโรป, “US และ EU ลงนามความตกลงยอมรับมาตรฐานและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์—นัยสำหรับไทย”. (วันที่ 3 พฤษภาคม 2555) สืบค้นจาก <http://news.thaieurope.net/content/view/3922/211/>. วันที่ 8 มิถุนายน 2555.

ประเทศต่างๆ ที่เป็นผู้ดำเนินการเกษตรแบบปฏิวัติเขียวมาก่อนในอดีตและในปัจจุบันก็ยังเป็นประเทศที่มีผลประโยชน์มหาศาลจากอุตสาหกรรมเคมีเกษตร เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น สวิสเซอร์แลนด์ ฯลฯ แต่ประเทศเหล่านี้กลับกลายเป็นผู้นำในการปรับเปลี่ยนจากการเกษตรแบบใช้สารเคมีมาเป็นการเกษตรอินทรีย์โดยรัฐบาลของประเทศเหล่านั้นได้ประกาศเป็นนโยบาย ที่ จะให้มีการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง เนื่องจากเหตุผลในปัจจุบันที่ประชาชนเกิดความวิตกกังวลในเรื่องปัญหาสุขภาพ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมุ่งเน้นทิศทางการพัฒนาให้สู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนในประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ในประเทศกลุ่มสหภาพยุโรป มีแผนการที่จะปรับเปลี่ยนพื้นที่เกษตรกรรมจากการผลิตในระบบเกษตร (เกษตรปฏิวัติเขียว) ไปเป็นการเกษตรในระบบอินทรีย์จนถึงระดับร้อยละ 20 ของพื้นที่การผลิตทางเกษตรกรรมทั้งหมด ในการผลักดันนโยบายได้จัดทำแผนการส่งเสริมการผลิตเกษตรอินทรีย์ การกำหนดมาตรการต่างๆ และการจัดทำโครงการรองรับ เช่น ให้การช่วยเหลืออุดหนุนเกษตรกรที่ต้องการปรับเปลี่ยนเข้าสู่ระบบการผลิตเกษตรอินทรีย์ การให้บริการความรู้ การส่งเสริมการตลาด รวมทั้งการจัดทำกฎระเบียบเกี่ยวกับมาตรฐานการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

ความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่กำลังพัฒนาแล้วกำลังเติบโตเพิ่มขึ้นมาก เป็นผลให้เกิดการกระจายสินค้าไปยังตลาดค้าปลีก มีแนวโน้มในทิศทางกว้างขวางและเป็นระบบ โดยในประเทศที่พัฒนาแล้วบริษัทค้าปลีกขนาดใหญ่และบริษัทในเครือนำผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ออกวางจำหน่ายมากขึ้นเป็นการรองรับความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่กำลังขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น ตัวอย่างในประเทศแคนาดา บริษัทล็อบลอว์ ซึ่งเป็นบริษัทค้าปลีกที่ใหญ่ที่สุดมีการขยับตัวเข้าสู่วงการเกษตรอินทรีย์ในเชิงรุก รวมทั้งบริษัทขนาดใหญ่ทั้งหลายยังมีการพัฒนาการผลิต โดยพยายามพัฒนาผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ให้เป็นส่วนหนึ่งในภาคธุรกิจของบริษัท จากการสำรวจพบว่าช่องทางการตลาดของอาหารเกษตรอินทรีย์ในประเทศที่พัฒนาแล้วเมื่อช่วงทศวรรษที่แล้วส่วนใหญ่อยู่ในท้องถิ่นและตลาดค้าเกษตรอินทรีย์รายย่อยถึงร้อยละ 93 แต่ในปัจจุบันช่องทางการตลาดได้เปลี่ยนแปลงไป คือสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ขยายตัวไปในตลาดซูเปอร์มาเก็ตมากกว่าตลาดสินค้าย่อย แบ่งออกเป็น ซูเปอร์มาร์เก็ต 25-50% ร้านค้าเฉพาะผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ 25-40% ขายตรง 10-40%

2. สาระสำคัญของมาตรฐานระบบเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป

ซึ่งกฎระเบียบเก่าที่ใช้ควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์ คือ กฎระเบียบที่ Council Regulation (EC) No 2092/91 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานมากจึงได้มีการบัญญัติกฎระเบียบใหม่ คือ กฎระเบียบที่ Council Regulation (EC) No 834/2007 ที่มีการบัญญัติเพิ่มเติมในเนื้อหาและรายละเอียดที่ชัดเจนขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน

ซึ่งเมื่อพิจารณาในเนื้อหาแล้ว พบว่ากฎระเบียบที่ Council Regulation (EC) No 834/2007 ครอบคลุมในเรื่องการผลิตเกษตรอินทรีย์ ใช้ข้อบังคับที่เกี่ยวกับวิธีการผลิต กระบวนการผลิต

การติดฉลาก การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ ตลอดจนการนำเข้าจากประเทศที่สาม กล่าวโดยสรุปสาระสำคัญดังนี้

1) ในกระบวนการผลิตสินค้าอินทรีย์ ห้ามมิให้ใช้สารดัดแปลงพันธุกรรม (GMOs) หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากสารดัดแปลงพันธุกรรม

2) การบรรจุสินค้าอินทรีย์ในรูปของบรรจุภัณฑ์ ที่ผลิตภายในสหภาพยุโรป จะต้องใช้ตราสัญลักษณ์อินทรีย์สหภาพยุโรป กล่าวคือ สัญลักษณ์บังคับใช้กับสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่มีได้บรรจุภัณฑ์ (Non- prepackage organic products) ที่ผลิตในสหภาพยุโรป หรือสินค้าที่นำเข้าจากประเทศที่สามนอกสหภาพยุโรปนั้น จะต้องได้รับความสนใจในการติดฉลาก และประเทศสมาชิกสามารถใช้ตราสัญลักษณ์ระหว่างประเทศหรือตราสัญลักษณ์ของเอกชนได้

3) ในเรื่องของระบบการควบคุม ประเทศสมาชิกจะต้องมีการกำหนดรายละเอียด และการปฏิบัติตามกฎระเบียบนี้ กล่าวคือระบบควบคุมจะต้องบ่งบอกการตรวจสอบย้อนกลับสินค้าทุกชนิดที่มาจากขั้นตอนการผลิตและการจัดจำหน่าย

4) การนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามจะต้องนำเข้าตามมาตรฐาน ซึ่งจะต้องมีการจัดทำรายชื่อองค์กรตรวจสอบรับรอง

5) การรับรองความเท่าเทียมของระบบผลิตและการตรวจสอบสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Recognized third countries) ประเทศที่สามต้องยื่นคำร้องเพื่อขอพิจารณาเสนอเป็นประเทศที่ได้รับการรับรองความเท่าเทียมของระบบผลิตและการตรวจสอบสินค้าเกษตรอินทรีย์ สหภาพยุโรปจะพิจารณาจากชนิดและปริมาณสินค้าที่จะส่งเข้ามาในสหภาพยุโรป กฎการผลิต ระบบการตรวจสอบรับรอง² ซึ่งสหรัฐอเมริกาได้ผ่านรับรองความเท่าเทียมโดยสหภาพยุโรปให้การยอมรับมาตรฐานของสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program: NOP) ของสหรัฐอเมริกา ว่ามีความเท่าเทียมกับการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป และอนุญาตให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตและผ่านการรับรองภายใต้มาตรฐาน NOP ของสหรัฐอเมริกาสามารถจำหน่ายในตลาดสหภาพยุโรปได้ เช่นเดียวกันกับสหรัฐอเมริกาที่จะอนุญาตให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ผลิตในสหภาพยุโรปที่ผ่านการรับรองตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ของสหภาพยุโรป (EU Organic Program) สามารถจัดจำหน่ายในตลาดของสหรัฐอเมริกา³

² ศูนย์ปฏิบัติการข้อมูลการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ (Commerce Intelligence of MOC: CIM), กระทรวงพาณิชย์. สหภาพยุโรปจะบังคับใช้ระเบียบสินค้าเกษตรอินทรีย์ฉบับใหม่. สืบค้นจาก <http://www.organic.moc.go.th/> วันที่ 24 มิถุนายน 2555.

³ สำนักงานที่ปรึกษาการเกษตรต่างประเทศประจำสหภาพยุโรป, US และ EU ลงนามความตกลงยอมรับมาตรฐานและการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์—นัยสำหรับไทย, (3 พฤษภาคม 2555). สืบค้นจาก <http://news.thaieurope.net/content/view/3922/211/> วันที่ 25 มิถุนายน 2555.

ในกฎระเบียบที่ Council Regulation (EC) No 834/2007 มีรายละเอียดของเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสินค้าเกษตรอินทรีย์ซึ่งมีผลต่อนโยบายการส่งเสริมการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย คือ

1) การกำหนดวัตถุประสงค์ คือ กฎระเบียบนี้ได้มีหลักการสำคัญโดยเน้นตั้งแต่การพัฒนาที่ยั่งยืนของการผลิตในทุกขั้นตอน การจำหน่าย การตรวจสอบ และการติดฉลากและการโฆษณา ซึ่งในการกำหนดวัตถุประสงค์ดังกล่าวให้รวมไปถึงการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำด้วย กล่าวคือ สินค้าเกษตรอินทรีย์ทุกชนิดจะต้องกระทำตามขั้นตอนภายใต้กระบวนการเช่นเดียวกับข้อกำหนดตามวัตถุประสงค์ของสหภาพยุโรป อันส่งผลต่อนโยบายเกษตรอินทรีย์ของไทยในบางประเภทที่ยังไม่ได้รับการรับรองว่ามีความเท่าเทียมกับสหภาพยุโรปจึงได้รับผลกระทบในด้านการส่งออก

2) หลักการเฉพาะที่ใช้บังคับกับการดำเนินการของเกษตรอินทรีย์ คือ การกำหนดให้ผลผลิตการเกษตรอินทรีย์จะต้องไม่มีสารเจือปนอาหาร การใช้เทคโนโลยีให้น้อยที่สุดเพื่อให้คงไว้ของแร่ธาตุและคุณค่าของอาหาร มิให้ใช้สารแปรรูปอาหาร หากมีการแปรรูปก็ให้ใช้วิธีการทางธรรมชาติ

3) การติดฉลากสินค้าอินทรีย์ คือ สหภาพยุโรปให้ความสำคัญต่อการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์อย่างมาก เพื่อให้ผู้บริโภคไม่เกิดความเข้าใจผิดในตัวสินค้า ไม่เกิดการสับสนหรือถูกหลอกลวง สหภาพยุโรปจึงกำหนดให้ประเทศสมาชิกต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขของการติดฉลากอย่างเคร่งครัด แม้ว่าภาษาที่ใช้จะเป็นภาษาท้องถิ่นก็ตาม ยังคงต้องแสดงให้เห็นข้อความอย่างชัดเจนไม่ว่าสินค้านั้นจะผ่านการแปรรูปสินค้าหรือเป็นสินค้าสดก็ตาม

4) ตรารับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ คือ ใช้สำหรับการค้าระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกันเองภายในสหภาพยุโรป หรือการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศเอง ประเทศสมาชิกจะต้องใช้ตรารับรองที่สหภาพยุโรปกำหนดขึ้นอย่างมีอาชญาหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากสหภาพยุโรปต้องการให้สินค้าเกษตรอินทรีย์มีมาตรฐานเดียวกันทั้งระบบ ซึ่งการใช้ตรารับรองเป็นการแสดงให้เห็นว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ผ่านการรับรองมาตรฐานอย่างถูกต้องแล้วนั่นเอง

5) การควบคุมเกษตรอินทรีย์ สหภาพยุโรปใช้วิธีการควบคุมโดยเจ้าหน้าที่และองค์กรตรวจสอบ ผู้ค้าปลีก ผู้ประกอบการ ที่ต้องรายงานผลการดำเนินงาน ซึ่งเริ่มจากขั้นตอนการผลิต กระจาย การเก็บรักษา รวมทั้งผลิตภัณฑ์ที่นำเข้าจากประเทศที่สามจะต้องรายงานขั้นตอนทุกอย่างไปยังเจ้าหน้าที่ เพื่อให้ได้รับการอนุมัติก่อนว่าเป็นไปตามระบบการควบคุมก่อนที่สินค้าจะถึงมือผู้บริโภค

6) การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์กับประเทศที่สาม คือ การค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์กับประเทศที่สามนั้นประเทศสมาชิกจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขและขั้นตอนของกฎระเบียบ ซึ่งต้องแสดงเอกสารหรือใบรับรองจากผู้ประกอบการว่าได้ดำเนินการตรวจสอบมาตรฐานตามที่กำหนดแล้ว และองค์กรหรือเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมจะต้องออกเอกสารที่ชัดเจน อีกทั้งยังต้องมีการประเมิน การเฝ้าระวัง การตรวจสอบความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการนำเข้าสินค้าจากประเทศที่สามอยู่เสมอ ซึ่งประเทศไทยเองก็เป็นประเทศที่สามที่ได้รับผลกระทบจากการตรวจสอบเนื่องจากสินค้าที่ผ่านการรับรองว่ามี

ความเท่าเทียมกับสหภาพยุโรปกำลังจะถูกยกเลิกความเท่าเทียม อาจต้องเปลี่ยนหน่วยรับรองและในประเทศไทยมีเพียงองค์กรเดียว คือ สำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว และนำเสนอมาตรการที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ของไทย

3. กฎหมาย มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานปฏิบัติงานด้านเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา

1) สำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program: NOP)

โดยหลักแล้วสหรัฐอเมริกามีหน่วยงานคือ สำนักงานอาหารและยาสหรัฐอเมริกา (US Food and Drug Administration : USFDA) ที่ทำหน้าที่หลักๆ ในการควบคุมสินค้าเกษตร แต่หน่วยงานที่ควบคุมเกษตรอินทรีย์โดยตรงได้แก่ สำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program: NOP) เป็นหน่วยงานที่กำหนดมาตรฐานต่างๆ ของเกษตรอินทรีย์ในประเทศและการติดฉลาก แต่ทั้งนี้ก็ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมมาตรฐานของสำนักงานอาหารและยาสหรัฐอเมริกา (US Food and Drug Administration: USFDA)

2) หลักกฎหมายว่าด้วยเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกา

2.1 กฎหมายว่าด้วยการผลิตอินทรีย์ที่เป็นมาตรการทางการตลาด

กฎหมายที่ใช้ในการควบคุมเกษตรอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกาที่ใช้บังคับตั้งแต่ปี 1990 จนถึงปัจจุบันเป็นพระราชบัญญัติ คือ Organic Foods Production Act of 1990 แม้ว่ากฎหมายจะมีใช้มาเป็นเวลาหลายปีแล้วก็ตาม แต่กฎหมายก็ยังคงมีการแก้ไขเพื่อให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอและยังคงใช้บังคับต่อไป ซึ่งมีหลักการสำคัญคือ การสร้างมาตรฐานแห่งชาติ การสร้างหลักประกันให้แก่ผู้บริโภค และการอำนวยความสะดวกทางด้านการตลาดสินค้าอาหารอินทรีย์แก่มลรัฐ มีการกำหนดโครงการการผลิตเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ มีการกำหนดกรอบเรื่องการเกษตรอินทรีย์นับแต่การผลิต การจัดการและการตรวจสอบรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ การทำมาตรฐานระดับชาติ ว่าด้วยการติดฉลากที่ต้องผ่านการรับรองว่าปลอดสารเคมี การใช้ตรารับรองของกระทรวงเกษตรของสหรัฐอเมริกา (USDA) ซึ่งเป็นหัวใจหลักของสินค้าอินทรีย์ก่อนวางขายในท้องตลาด สินค้าอินทรีย์ที่ผ่านมาตรฐานเท่านั้นจึงจะจำหน่ายในสหรัฐอเมริกาได้

2.2 กฎหมายว่าด้วยแผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ และสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program : NOP) ที่เกี่ยวข้องกับการกล่าวอ้างและการปิดฉลากสินค้าอินทรีย์

หลักการในกฎหมายจัดตั้งแผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ และสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program : NOP) ได้วางหลักการสำคัญเกี่ยวกับมาตรฐานทางการตลาดของสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์อินทรีย์ เพื่อการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค มาตรฐานที่สอดคล้องกันและสร้างความสะดวกให้แก่รัฐ ซึ่งมีการบัญญัติเนื้อหาครอบคลุม

การเกษตรอินทรีย์เริ่มตั้งแต่การผลิต วิธีการเพาะปลูก การควบคุมจัดการระบบ สารพิษตกค้าง อาหารเสริม โรคระบาด การปิดฉลาก การตรวจสอบรับรอง ฯลฯ เนื่องจากสหรัฐอเมริกามีการวางกรอบข้อกำหนดอย่างชัดเจนในเรื่องการผลิตอินทรีย์และการจัดการที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดอย่างเคร่งครัด โดยเฉพาะการปิดฉลากและการกล่าวอ้างที่เป็นส่วนสำคัญที่สุดของผลิตภัณฑ์อินทรีย์ที่วางจำหน่ายในท้องตลาดจะต้องผ่านการรับรองที่เข้มงวดตามแผนงานการรับรองของสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติหรือ NOP ที่ต้องเน้นว่าปริมาณอินทรีย์ที่ควบคุมภายใต้ระบบการรับรองและการตรวจสอบมาตรฐานจะต้องเป็นสินค้าอินทรีย์ร้อยละ 100 และในเรื่องการใช้เครื่องหมายรับรองหรือตราประทับ “USDA Organic” จะเป็นอินทรีย์ที่มีส่วนผสมร้อยละ 100 และ ร้อยละ 95 เท่านั้นที่สามารถใช้ตราประทับนี้ได้ แต่ทั้งนี้ ตราประทับต้องผ่านการรับรองโดยประกาศนียบัตรจากองค์กรของสหรัฐอเมริกาเท่านั้น ในกรณีที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ตรารับรองจากองค์กรอื่นคือ อินทรีย์ น้อยกว่าร้อยละ 70 และไม่สามารถใช้ตรารับรอง “USDA Organic” ได้

2.3 หลักความเท่าเทียมที่ใช้ในการนำเข้าสินค้าอินทรีย์สหรัฐอเมริกา

การนำเข้าสินค้าอินทรีย์ของสหรัฐอเมริกาใช้วิธีการตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์เป็นมาตรฐานในการเปรียบเทียบคุณภาพสินค้าตั้งแต่การผลิต การใช้หลักความเท่าเทียมของระบบการผลิตจากประเทศผู้ส่งออกเทียบกับมาตรฐานภายในประเทศ หากว่ามาตรฐานของการผลิตแนวทางการจัดการสินค้าเป็นมาตรฐานที่มีข้อบังคับทางเทคนิค ตามระบบการประเมินการปฏิบัติตามมาตรฐานนั้นมีความเท่าเทียมกัน หรือมาตรฐานสูงกว่า สามารถนำเข้าประเทศได้ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกาหรือ NOP เป็นผู้ที่ต้องปฏิบัติตามการประเมินนี้ รวมทั้งใช้วิธีการส่งเจ้าหน้าที่ของประเทศไปตรวจสอบยังโรงงานผลิตสินค้ากับประเทศผู้ค้าว่ามีมาตรฐานเป็นไปตามข้อกำหนดหรือไม่ ก่อนที่จะดำเนินการนำเข้าสินค้าได้

4. ข้อกำหนดสำคัญในการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยไปยังสหภาพยุโรป

1) ข้อจำกัดของการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปยังสหภาพยุโรป

การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยไปยังสหภาพยุโรปจากการสมัครขึ้นบัญชีรายชื่อประเทศที่สามไว้เมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยวิธีการใช้ระบบรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ของตนเอง และต้องมีการตกลงกับประเทศสมาชิกเป็นรายสินค้าของทุกปี⁴ ในการตกลงนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นรายชนิดไป และข้อตกลงดังกล่าวจะยุติใน วันที่ 1 กรกฎาคม 2557 และต่อจากนี้ไปสินค้าเกษตรอินทรีย์จากไทยที่ส่งไปสหภาพยุโรปมีเพียงวิธีการเดียวคือ การผ่านการรับรองจากหน่วยงานรับรองที่ผ่านการขึ้นบัญชีโดยตรงของสหภาพยุโรปซึ่งปัจจุบันมีเพียงหน่วยงานเดียว

⁴ทีมงานไทยยุโรป.เน็ต, “เปิดตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ไทยในสหภาพยุโรป”. 21 พฤษภาคม 2550. สืบค้นจาก <http://news.thaieurope.net/content/view/2412/42/>. วันที่ 1 สิงหาคม 2555.

คือ สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงเป็นปัญหาที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญและการผลักดันในการขอขึ้นบัญชีแบบเดิมคือ การขึ้นบัญชีรายชื่อประเทศที่สาม ตามหลักความเท่าเทียม (Equivalency) ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญของรัฐบาลที่ต้องเร่งผลักดันให้กฎหมายด้านการเกษตรอินทรีย์มีการพัฒนาขึ้น เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประเทศผู้นำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์

2) แนวทางการควบคุมการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปนอกราชอาณาจักร

พระราชบัญญัติการส่งออกไปนอกและการนำเข้ามาในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ที่ใช้ในการควบคุมสินค้าส่งออกของไทยไปยังต่างประเทศ ควบคุมสินค้าส่งออก ในกรณีที่มีความจำเป็นหรือเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ก็สามารถกำหนดให้สินค้าที่ต้องมีการขออนุญาตการส่งออกและการกำหนดประเภทของสินค้าที่ต้องมีเกณฑ์มาตรฐาน คุณภาพ ฯลฯ ที่ใช้ในทางการค้า เนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยที่ส่งไปยังสหภาพยุโรปเป็นสินค้าที่ต้องใช้คุณลักษณะที่มีมาตรฐานอย่างชัดเจนในการระบุตัวสินค้าที่ต้องมีการรับรองการส่งออก เมื่อวิเคราะห์แล้วผู้วิจัยเห็นว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์น่าจะเป็นสินค้าที่ต้องมีการขออนุญาตการส่งออกไปสหภาพยุโรปด้วย เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สหภาพยุโรปเพื่อไม่เกิดปัญหาเรื่องมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ส่งออกได้อีกประการหนึ่ง

5. การเปรียบเทียบกฎหมายการควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย สหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกา

1) กฎหมายส่งเสริมการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์

1.1 สหภาพยุโรป มีการนำนโยบายเพื่อส่งเสริมการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์ควบคุมไปกับการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการคุ้มครองผู้บริโภค

1.2 สหรัฐอเมริกา กำหนดไว้อย่างชัดเจนในกฎหมายจัดตั้งแผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ และสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (NOP) ว่าด้วยเรื่องฉลาก, การติดฉลากและการตลาด

1.3 ไทย มีได้ระบุหรือกำหนดมาตรการด้านการควบคุม การส่งเสริม หรือกำหนดนโยบายทางการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์

2) การส่งออกและการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์

2.1 สหภาพยุโรป มีกฎระเบียบชัดเจนในการกำหนดเรื่องการค้ากับประเทศที่สาม ที่ต้องมีการขึ้นบัญชีรายชื่อ ต้องผ่านการตรวจสอบรับรองระบบการผลิตและความเท่าเทียม และวิธีการขออนุญาตเป็นรายสินค้า หรือใช้หน่วยรับรองของประเทศผู้ส่งออกสินค้ารับรอง ได้แก่ กฎระเบียบที่ 508/2012 [Commission Implementing Regulation (EU) No 508/2012 of 20 June 2012]

2.2 สหรัฐอเมริกา มีการควบคุมอย่างชัดเจนด้วยการส่งเจ้าหน้าที่ตรวจสอบการผลิตและการจัดการกับประเทศคู่ค้า เพื่อตรวจสอบหาความเท่าเทียมของการผลิตที่ต้องสอดคล้องกับ

มาตรฐานของการผลิตอาหารอินทรีย์จึงยอมรับและนำเข้าได้ และมีต้องปฏิบัติ คือ (1) การขอขึ้นทะเบียนกับสำนักงานบริหารกิจการอาหารและยาของสหรัฐฯ (2) การแจ้งล่วงหน้า (3) ต้องมีใบรับรองปลอดเชื้อโรค (4) ใบรับรองปลอดสารเคมี ยาฆ่าแมลง (5) ใบรับรองมาตรฐานคุณภาพและเกรด⁵

2.3 ไทย ไม่ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานในเรื่องการส่งออกสินค้าอินทรีย์ แต่อำศัยหลักเกณฑ์การกำหนดของประเทศผู้นำเข้าเป็นสำคัญ แต่ในเรื่องการกำหนดหรือควบคุมสินค้าส่งออกไปในอกราชอาณาจักรโดยทั่วไปมีการควบคุมสินค้าส่งออกเป็นรายชนิด โดยต้องมีการขออนุญาตหรือมีใบรับรองการส่งออกซึ่งขณะนี้ยังไม่รวมสินค้าเกษตรอินทรีย์ จึงควรมีการเพิ่มเติมประกาศให้สินค้าเกษตรอินทรีย์เป็นสินค้าที่ต้องได้รับอนุญาตการส่งออกด้วย

3) ระบบการตรวจสอบและรับรอง

3.1 สหภาพยุโรป มีการกำหนดให้ประเทศสมาชิกตรวจสอบคุณภาพสินค้า และมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เฉพาะเพื่อใช้ควบคุมระบบตรวจสอบด้วยอีกขั้นตอนหนึ่ง

3.2 สหรัฐอเมริกา มีการตรวจสอบและรับรอง ต้องเป็นไปตามมาตรฐานการผลิตและการจัดการเกษตรอินทรีย์ของโปรแกรมอาหารอินทรีย์แห่งชาติ ต้องมีการตั้งตัวแทนรับรองที่เป็นไปตามข้อกำหนดเรื่องการตรวจสอบรับรองมาตรฐาน

3.3 ไทย วางหลักเกณฑ์เรื่องการตรวจสอบและรับรอง ต้องเป็นหน่วยงานที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รับรอง ซึ่งปัจจุบันยังมิได้มีการแต่งตั้งตัวแทนรับรองอย่างชัดเจนและมีเพียงสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์เท่านั้นที่สหภาพยุโรปได้อนุญาตให้ผ่านการขึ้นทะเบียนเป็นหน่วยงานที่สามารถทำหน้าที่รับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์

4) มาตรการควบคุมสินค้าเกษตรอินทรีย์

4.1 สหภาพยุโรปมีระบบการควบคุม โดยประเทศสมาชิกต้องสร้างระบบขึ้น และมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ประกอบการ การจัดการ การเก็บรักษาหรือการนำเข้าจากประเทศที่สาม

4.2 ในกรณีของสหรัฐอเมริกานั้น มีการกำกับดูแลภายใต้แผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ ซึ่งบริหารโดยสำนักงานบริหารกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติร่วมกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร มีการวางหลักเกณฑ์ว่าต้องมีการประเมินการใช้สารบางชนิดที่ได้รับอนุญาตให้ใช้และไม่อนุญาตให้ใช้ มีการทบทวนการปฏิบัติของการรับรอง ตัวแทนรับรอง ตลอดจนการทดสอบและการตรวจสอบผลิตภัณฑ์

4.3 ประเทศไทย ยังไม่มีมาตรการควบคุมการเกษตรอินทรีย์และสินค้าเกษตรอินทรีย์ เป็นการเฉพาะอย่างชัดเจน มีเพียงกฎหมายที่ใช้กำหนดมาตรฐานเป็นการทั่วไปเท่านั้น

⁵ กลุ่มมาตรการ TBT, สำนักมาตรการทางการค้า. กุมภาพันธ์ 2551. สืบค้นจาก www.organic.moc.go.th/uploadfile/88/doc/organic_rule_ctry.doc, วันที่ 25 สิงหาคม 2555.

6. ข้อค้นพบ

นโยบายรัฐบาลยังไม่มี การส่งเสริมทางด้านการตลาดและควบคุมการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์

1) ไม่มีนโยบายการส่งเสริมการตลาด

การตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์สหภาพยุโรป มีการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประชาคมที่กำหนดไว้ตามกฎหมายระเบียบที่ Council Regulation (EC) No 834/2007 of the European Parliament and of the Council of 28 June 2007 กำหนดกฎระเบียบของสหภาพยุโรปให้คุ้มครองเกษตรอินทรีย์ในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ มีการควบคุมทางการตลาด ผู้ค้าปลีก สินค้าที่มีวัตถุประสงค์เพื่อจำหน่ายทางการตลาดไว้อย่างชัดเจน แต่ประเทศไทยยังไม่มี การกำหนดในด้านการตลาดของสินค้าเกษตรอินทรีย์

สหรัฐอเมริกาได้กำหนดเงื่อนไขการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ต้องปฏิบัติ ดังนี้คือ

1) การขึ้นทะเบียนกับสำนักงานบริหารกิจการอาหารและยาของสหรัฐ (US Food and Drug Administration) (กรณีที่เป็น การประกอบการร้านอาหาร)

2) แจ้งการส่งออก-นำเข้าล่วงหน้าต่อคณะกรรมการอาหารและยาสหรัฐฯ

3) ต้องมีใบรับรองปลอดเชื้อโรคและแมลงศัตรูพืช

4) ใบรับรองปลอดสารเคมี ยาฆ่าแมลง หรือมีสารเจือปนในระดับที่ไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ

5) ใบรับรองมาตรฐานคุณภาพและเกรดของสินค้าเกษตรอินทรีย์

6) การใช้ตราสัญลักษณ์ USDA Organic รับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์

พระราชบัญญัติการผลิตอาหารอินทรีย์ มีการกำหนดรายละเอียดที่ชัดเจนสำหรับมาตรการทางด้านการตลาด เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายฉบับนี้ มีความมุ่งเน้นไปที่ การสร้างมาตรฐานแห่งชาติในการควบคุมด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์ การสร้างหลักประกันให้แก่ผู้บริโภคและการอำนวยความสะดวกให้แก่รัฐต่างๆ ในด้านการตลาดของสินค้าอาหารอินทรีย์ ทั้งสดและแปรรูป การควบคุมมาตรฐานต่างๆ ที่มีความหลากหลายชัดเจนอย่างมากในเรื่องสินค้าอาหารอินทรีย์ พร้อมทั้งมีแผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program: NOP) ที่ขยายความตามพระราชบัญญัติได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น มีการควบคุมตั้งแต่การผลิต การจัดการ สารพิษ ฉลาก ผู้ตรวจสอบ การตรวจสอบ เป็นต้น

กฎหมายของไทยมีการวางข้อกำหนดขั้นพื้นฐานของการเกษตรอินทรีย์ที่ดีอยู่แล้ว แต่ยังไม่ ได้มีการวางกรอบหรือการดำเนินการทางการตลาด เพียงกล่าวถึงแต่มาตรฐานที่ใช้โดยทั่วไป เนื่องจากการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังคงเป็นปัญหาเรื่องการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ โดยเฉพาะสหภาพยุโรปที่เป็นตลาดหลักสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทย ที่มีความเข้มงวดเรื่องคุณภาพสินค้า การตรวจสอบ มาตรฐานที่เป็นไปตามกฎระเบียบที่มีความชัดเจน แม้ว่าการส่งออกสินค้าจะมีการส่งออกตามกฎหมายเฉพาะก็ตาม แต่หากว่ามาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ

ส่งเสริมการตลาดและการส่งออกมีการระบุชัดเจนในระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ประเทศผู้นำเข้ามีความเชื่อมั่นต่อระบบมาตรฐานสินค้าและการรับรองมากขึ้น

2) ไม่มีนโยบายการส่งเสริมมาตรการทางภาษี และไม่มีการให้เงินชดเชยแก่เกษตรกรที่ต้องเสียเวลาการเตรียมดิน

ปัจจุบันการเกษตรอินทรีย์ของไทยยังคงเป็นการเกษตรในวงแคบ คือยังไม่มี การสนับสนุนจากภาครัฐ เนื่องจากการทำเกษตรอินทรีย์ต้องใช้งบประมาณและค่าใช้จ่ายสูง ในระยะเวลาการเตรียมพื้นที่ การเตรียมดินที่ปลอดสารพิษ จำเป็นต้องใช้ระยะเวลายาวนาน ทำให้เกษตรกรบางรายไม่เห็นด้วยกับการทำเกษตรอินทรีย์ และนโยบายของไทยยังไม่มีการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างจริงจัง ยังไม่มีการส่งเสริมมาตรการทางภาษีในการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ผลิตได้สิทธิประโยชน์จากการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ และการไม่มีเงินชดเชยให้แก่เกษตรกรที่ผลิตเกษตรอินทรีย์ในช่วงเวลาที่ต้องเตรียมพื้นที่ การเตรียมดินที่ต้องทิ้งไว้เป็นระยะเวลานานด้วยเช่นกัน

3) รัฐบาลไทยไม่มีการกำหนดนโยบายการส่งเสริมสินค้าเกษตรอินทรีย์

สหภาพยุโรปมีการกำหนดนโยบายของสินค้าเกษตรอินทรีย์เพื่อการพัฒนาการเกษตรและชนบท เป็นการรวบรวมแผนปฏิบัติการทางด้านการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ ในด้านการผลิตฟาร์ม การตลาดอินทรีย์ การสร้างความเข้าใจ และเป็นการให้ความรู้แก่ผู้บริโภค ข้อมูลสินค้า ปัญหาทางการตลาด การพัฒนาชนบท ตลอดจนการตรวจสอบ และการสร้างคุณธรรม สหภาพยุโรปให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ที่ยั่งยืน

สหรัฐอเมริกา มีแผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (National Organic Program : NOP) ที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้เป็นมาตรฐานแห่งชาติ และมาตรฐานระดับมลรัฐ ซึ่งเป็นการมุ่งเน้นให้มลรัฐหรือรัฐต่างๆ ในประเทศสหรัฐอเมริกาใช้หลักการเดียวกันตามมาตรฐานอาหารอินทรีย์แห่งชาติในกรอบของแผนงานกิจการอาหารอินทรีย์แห่งชาติ (NOP) ที่บัญญัติมาตรฐานและหลักเกณฑ์ให้รัฐแต่ละรัฐนำไปปฏิบัติ การมุ่งเน้นให้เกิดการอำนวยความสะดวกต่อการผลิตหรือการค้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่เป็นอาหารสดหรือผ่านการแปรรูปแล้ว มีการวางกรอบกฎหมายที่ชัดเจนในด้านการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ การกำหนดให้การเกษตรอินทรีย์เป็นวาระแห่งชาติเพื่อให้รัฐทุกรัฐมีการใช้มาตรฐานดังกล่าวให้เป็นการเกษตรอินทรีย์โดยทั่วกัน

กฎระเบียบของสหภาพยุโรปและสหรัฐอเมริกาต่างมุ่งเน้นการพัฒนาด้านสินค้าเกษตรอินทรีย์ ที่ไม่เพียงแต่การพัฒนาคุณภาพที่ได้มาตรฐานเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนา การควบคุมมาตรฐานทางการตลาดด้วย อันส่งผลต่อผู้บริโภคที่ได้รับข้อมูลข่าวสารและสินค้าที่มีคุณภาพ การสร้างมาตรฐานที่เป็นมาตรฐานระดับชาติ ผู้บริโภคสามารถเข้าใจได้อย่างถูกต้องชัดเจนถึงผลิตภัณฑ์อินทรีย์ เท่ากับว่าเป็นการส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกร การสร้างมาตรฐานที่ดีในการพัฒนาให้มีการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ปลอดภัยจากสารพิษตกค้าง ตลอดจนการพัฒนาศักยภาพด้านการผลิตและเศรษฐกิจของประเทศ

7. ข้อเสนอแนะ

1) กฎระเบียบด้านระบบการตรวจสอบ

สหภาพยุโรปมีกฎระเบียบที่ระบุขั้นตอนการนำเข้าสินค้าเกษตรอินทรีย์ เพื่อให้ประเทศสมาชิกหรือประเทศที่สามารถส่งออกสินค้าได้ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดให้ โดยนำเข้าได้สามวิธีดังนี้

(1) การใช้หลักความเทียบเท่ามาตรฐาน โดยการขอขึ้นบัญชีรายชื่อประเทศที่มีมาตรฐานเท่าเทียมกับสหภาพยุโรป ซึ่งรัฐจะต้องออกกฎระเบียบในการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ให้มีมาตรฐานเทียบเท่ากับสหภาพยุโรปก่อนการขอขึ้นบัญชี

(2) การส่งสินค้าโดยใช้หน่วยรับรองของประเทศผู้ส่งออกที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากสมาพันธ์สินค้าเกษตรอินทรีย์นานาชาติ (IFOAM) สำหรับประเทศไทยมีสำนักงานมาตรฐานเกษตรอินทรีย์เพียงแห่งเดียวเป็นผู้รับรอง รัฐจึงต้องเพิ่มหน่วยรับรองโดยกำหนดให้สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานเกษตรตำบล เป็นหน่วยตรวจและรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ส่งออกไปสหภาพยุโรป

(3) การติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นข้อกำหนดที่ใช้กับประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิตตามมาตรฐานการผลิตสินค้าอินทรีย์ที่ได้มีการตรวจสอบและรับรองจากหน่วยตรวจรับรองแล้ว และสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปยังแหล่งผลิตได้ ซึ่งประเทศที่ส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ไปยังสหภาพยุโรปต้องปฏิบัติตามจึงจะติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์ได้ ดังนั้นรัฐจึงต้องให้ความรู้กับเกษตรกร ผู้ผลิต และผู้ประกอบการ ในเรื่องกฎระเบียบและการติดฉลากสินค้าเกษตรอินทรีย์

2) การควบคุมการส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์

เนื่องจากประเทศไทยมิได้ผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์เพียงแต่การบริโภคภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ และเพื่อให้เกิดความมั่นใจของประเทศคู่ค้าอย่างสหภาพยุโรปว่าสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยมีมาตรฐานเทียบเท่ากับสหภาพยุโรป รัฐจึงต้องควบคุมและตรวจสอบสินค้าเกษตรอินทรีย์ก่อนส่งออกไปสหภาพยุโรป เพื่อมิให้เกิดปัญหาในเรื่องการปนเปื้อนของสารเคมี สารสังเคราะห์ หรือสิ่งที่ไม่ได้มาจากการตัดต่อพันธุกรรม และมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในกฎระเบียบของสหภาพยุโรป โดยให้กระทรวงพาณิชย์ออกประกาศตามพระราชบัญญัติการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ. 2522 ให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ส่งออกไปยังสหภาพยุโรปเป็นสินค้าควบคุมและต้องขออนุญาตส่งออก

3) นโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์

การเกษตรอินทรีย์ของไทยปัจจุบันยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐ เนื่องจากต้องเสียระยะเวลาการเตรียมดินที่ปลอดสารพิษทำให้เกษตรกรขาดรายได้ อีกทั้งยังไม่ได้รับการส่งเสริมจาก

รัฐทำให้การทำเกษตรอินทรีย์อยู่ในวงจำกัด และเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รัฐจำเป็นต้องออกนโยบายการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ดังนี้

(1) การให้เงินชดเชยแก่เกษตรกรที่ต้องเสียเวลาในการเตรียมดิน

(2) ให้การสนับสนุนและจัดหาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์ให้แก่เกษตรกรทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

(3) ให้สำนักงานเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ และเกษตรตำบล เป็นหน่วยงานประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการทำการเกษตรอินทรีย์

ทั้งนี้ การส่งออกสินค้าเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยไปสหภาพยุโรป ยังจะต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนตั้งแต่ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ และผู้ตรวจสอบ หรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่รับรอง รวมทั้งการส่งเสริมของรัฐบาลในเรื่องการผลักดันให้เกษตรอินทรีย์เป็นเรื่องสำคัญระดับชาติ เช่นเดียวกับสหภาพยุโรปที่มีได้ใช้เพียงเพื่อประโยชน์ต่อการส่งออกในทางเศรษฐกิจของประเทศเท่านั้น แต่ยังคงเป็นการเสริมสร้างการเกษตรที่ยั่งยืนและส่งผลดีต่อผู้บริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ด้วย